

Zitting 1978–1979

15 468

Verklaring dat er grond bestaat een voorstel in overweging te nemen tot verandering in de Grondwet, strekkende tot het doen vervallen van de artikelen 73 en 190–192

Nr. 3

MEMORIE VAN TOELICHTING

1. Dit wetsontwerp strekt tot het doen vervallen van de artikelen 73 en 190–192 van de bestaande Grondwet. Ingevolge artikel 73 heeft de Koning het recht van de munt en vermag hij zijn beeltenis op de muntspeciën te doen stellen. In de artikelen 191 en 192 is onder meer bepaald, dat het gewicht, het gehalte en de waarde der muntspeciën, alsmede het toezicht en de zorg over de zaken van de munt door de wet worden geregeld. Blijkens artikel 190 worden de verbintenissen van de staat jegens zijn schuldeisers gewaarborgd en wordt de staatsschuld jaarlijks in overweging genomen ter bevordering van de belangen van die schuldeisers.

Wij menen dat deze artikelen, die in hun onderling verband goeddeels zijn afgestemd op de in de vorige eeuw heersende monetaire omstandigheden, niet moeten worden gehandhaafd. De bepalingen in artikel 73 betreffende bevoegdheden van de Koning ten aanzien van de munt hebben in de bestaande Grondwet al geen duidelijke betekenis, aangezien de artikelen 191 en 192 de bevoegdheden met betrekking tot de munt aan de wetgever toekennen. De in die artikelen neergelegde bevoegdheden achten wij inmiddels zo vanzelfsprekend dat zij in een beknopte Grondwet niet meer behoeven te worden vermeld.

Het heeft overigens weinig zin uitsluitend voor het muntstelsel een bepaling in de Grondwet op te nemen nu omtrent het geldstelsel en de circulatiebank in de Grondwet wordt gezwegen. Voor wat betreft dit laatste achten wij onvoldoende termen aanwezig hierin verandering te brengen. Artikel 190 ten slotte, is historisch te verklaren als een reactie op de tiërcering van de openbare schuld welke in het Franse tijdperk had plaatsgevonden. Dit heeft thans zijn actualiteit verloren.

Met het doen vervallen van de onderhavige bepalingen wordt geen wijziging van het bestaande recht beoogd. De voornaamste regelingen op monetair gebied liggen wettelijk vast en de voorgestelde vereenvoudiging van de Grondwet zal daar geen verandering in brengen. Zo min als de Bankwet en de Wet toezicht kredietwezen een grondwettelijk fundament van node hadden, zal dit het geval zijn voor de wetten die het muntwezen betreffen.

2. Ons voorstel volgt geheel het advies van de Staatscommissie-Cals/Donner (eindrapport, blz. 201–205), die op haar beurt de voorstellen van de Proeve en grotendeels de voorstellen van de Staatscommissie-Van Schaik heeft overgenomen.

Ten opzichte van het voorstel van de Staatscommissie-Van Schaik is er op een punt echter een verschil waarop hier moet worden gewezen. Het betreft het feit dat de Staatscommissie-Van Schaik wel de tweede volzin van artikel 190 had laten vervallen omdat ook naar haar oordeel het daarin vervatte voorschrift zeker in de tegenwoordige verhoudingen iedere betekenis mist, maar daarentegen de eerste volzin van dat artikel had gehandhaafd. De commissie was van oordeel dat nu het waardevolle beginsel, dat de staat jegens zijn schuldeisers zijn verplichtingen zal nakomen – hoezeer in Nederland vanzelfsprekend – in de Grondwet is opgenomen, dat beginsel daaruit niet behoort te worden verwijderd. Zien wij het juist, dan was de commissie-Van Schaik bevreesd voor een a contrario redenering die, uit het niet overnemen van voorschriften uit de oude Grondwet in de nieuwe, door de grondwetgever niet beoogde consequenties zou trekken.

Het is mogelijk dat in de opzet van de grondwetsherziening zoals de commissie-Van Schaik deze beoogde bij schrapping van de onderhavige bepaling uit de Grondwet enige vrees voor de hierboven weergegeven redenering kon ontstaan. Dit wordt evenwel anders indien uit de Grondwet, zoals thans wordt voorgesteld, in ruime mate bepalingen worden geschrapt. In dat geval bestaat immers geen enkele grond voor vermelde a contrario redenering.

In dit verband releveren wij voorts nog, dat in de staatscommissie-Cals/Donner aandacht is besteed aan de opvatting, dat een grondwettelijke basis moet worden gegeven aan de bestrijding van speculatie en geldontwaarding. De voorstanders van deze opvatting zien een dergelijke basis, zij het in niet meer op de moderne omstandigheden passende vorm, reeds besloten in de artikelen 190–192. Boven schrapping geven zij er de voorkeur aan deze artikelen op een voor deze tijd passende wijze te herformuleren. Gesuggererd is een tekst, inhoudende dat de wet de wijze regelt, waarop de geldelijke verplichtingen van en jegens de staat worden nagekomen, indien met het verstrijken van de tijd de waarde van de geldeenheid voor het economisch leven verandert.

Met de staatscommissie menen wij, dat deze gedachte niet voor verwezenlijking vatbaar is. Het moge zijn, dat aan met name de bestaande artikelen 190 en 191 mede de bedoeling ten grondslag heeft gelegen te waken tegen manipulatie van het betaalmiddel door de uitvoerende macht. Zij zijn evenwel nimmer beschouwd als waarborgen voor de burger tegen geldontwaarding. Handhaving en eventuele herschrijving van deze artikelen met het oogmerk daarin zulk een waarborg te geven, kan alleen berusten op overschatting van de macht en het vermogen van de grondwetgever enerzijds en onderschatting van de vele internationale en andere invloeden, die de waarde van het geld bepalen, anderzijds. Verwezenlijking van het bewuste oogmerk – zo zij al mogelijk ware – zou voorts thans niet te overziene politieke en sociaal-economische consequenties kunnen hebben en stellig onrechtvaardigheden in het leven roepen tegenover die, waarop de voorstanders dezer gedachte het oog hebben.

Wij staan dan ook op het standpunt, dat de bewuste bepalingen op dit punt geen wezenlijke waarborgen aan de burgers (kunnen) bieden. Zij kunnen ook daarom beter vervallen.

De Minister-President,
Minister van Algemene Zaken,
A. A. M. van Agt

De Minister van Binnenlandse Zaken,
H. Wiegel

De Minister van Financiën,
F. H. J. J. Andriessen